

De Natuurvriend

Mededelingenblad van de KNNV afd. Gouda e.o.
Nummer 2024-2

Blad en afdeling

De Natuurvriend is het mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging (KNNV), Vereniging voor Veldbiologie, afdeling Gouda en omstreken. Het blad verschijnt drie maal per jaar in januari, mei en september.

De doelstellingen van de KNNV zijn natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Activiteiten zijn onder meer excursies, lezingen en cursussen. Er zijn 8 werkgroepen actief.

Website: <https://www.gouda.knnv.nl>

e-mail adres: gouda@knnv.nl

Contributie

Gewone leden: € 38,00

Huisgenootleden (zonder Natuurvriend en Natura) en jeugdleden € 18,00

Bankrek. NL60 TRIO 0320 0373 63

t.n.v. KNNV afd. Gouda e.o. te Gouda.

Opzeggen lidmaatschap: voor 1 november bij de ledenadministratie.

Kopij volgende nummer

Per e-mail in Word naar

j.uilenbroek@hccnet.nl vóór resp.

15 april, 15 augustus en 15 december.

Bestuur

Voorzitter

Frans Kingma, 0182-531615

voorzitter@gouda.knnv.nl

Secretaris

Lourien van der Hoek, 0182-532151

secretaris@gouda.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris

vacant

Ledenadministratie

Sari Bestebeurtje, 0182-511736

ledenadministratie@gouda.knnv.nl

Penningmeester

Marius van Rouwendal, 06-38910601

penningmeester@knnvgouda@gmail.com

Redactie Natuurvriend

Jan Uilenbroek, 0182-618037

j.uilenbroek@hccnet.nl

Coördinatoren Werkgroepen

Plantenwerkgroep

Peter Duits

plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vlinderwerkgroep

Marcel Mikkers

vlinderwerkgroep@gouda.knnv.nl

Vogelwerkgroep

Cor Martijn

vogelwerkgroepknnvgouda@gmail.com

Weidevogelwerkgroep

Jur Broer

marja.jur.broer@planet.nl

Natuurbeschermingswerkgroep

Frans Kingma

voorzitter@gouda.knnv.nl

Werkgroep zoetwaterbiologie

Annemarie van Putten

amvanputten@hetnet.nl

Werkgroep tuinambassadeurs

Marjolein Heesters

tuinambassadeurs.gouda@gmail.com

Werkgroep natuuractiviteiten

Frans Kingma

natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl

Inhoud

pg. 3	van de voorzitter
pg. 4	week van de biodiversiteit
pg. 5	programma plantenwerkgroep
pg. 6	vlinderwerkgroep
pg. 8	Heemtuin Goudse Hout 40 jaar
pg. 11	natuuracademie Reeuwijkse plassen
pg. 12	post uit Suriname
pg. 14	afscheid André van Kleinwee
pg. 15	programma werkgroep zoetwaterbiologie
pg. 16	Waterpieptor
pg. 17	ontwikkelingen in de polders Broekvelden, Vettenbroek en Stein-noord
pg. 20	publieksactiviteiten
pg. 21	activiteitenprogramma

Van de voorzitter

De traditionele orgie van bruine kikkers in mijn tuinvijver viel vroeger dan anders. Omdat broedzorg hen onbekend is malen ze er kennelijk niet om dat mijn vijver te klein is. Dus zit ik traditioneel weer opgezadeld met een intensieve zorgtaak. Mijn salamanders hebben echter de tijd van hun leven en grazen het dril af op zoek naar prille kikkervisjes. Helaas zijn er in de sloten rond mijn huis nauwelijks kikkers meer en kweek ik kikkervisjes op in allerlei bakken om ze daar uit te zetten. Het gaat namelijk niet zo goed met de algemene soorten, met de zogenaamde basiskwaliteit Natuur, waarover momenteel veel te doen is. In Gouda hebben we overleg met de gemeente over de concept versie “Programma Groen” en proberen samen de kwaliteit van de Goudse natuur op een hoger niveau te krijgen. We brengen ook eigen punten in zoals over reconstructies bij de Breevaart, waar een lid mij over tippte. Dit soort “ogen en oren” helpt ons enorm een goede gesprekspartner te zijn. We zijn ook flink actief in het dossier Polder Stein, een gebied waar we langjarig bij zijn betrokken. Met de activiteiten werkgroep zijn we stevig aan de slag met de Week van de Goudse biodiversiteit, waar ook in deze Natuurvriend op wordt teruggekomen. Zelf geniet ik ook van de publieksexcursies, zoals die van Het Heempad in de lente. Heerlijk om te zien hoe het publiek en vooral de kinderen al onderzoekend zich verbazen over al het moois in de natuur. Daar doen we het uiteindelijk voor als natuurliefhebbers!

Week van de biodiversiteit

De Verenigde Naties hebben 22 mei uitgeroepen tot internationale dag van de biodiversiteit. Op die dag staan we wereldwijd stil bij de waarde en rijkdom van het leven op aarde. Biodiversiteit bestaat niet alleen uit de variatie tussen soorten, maar ook de biodiversiteit binnen soorten oftewel de genetische diversiteit en de diversiteit aan ecosystemen waarbinnen al dat leven zich afspeelt. We danken ons leven aan die rijke biodiversiteit. Het levert ons niet alleen voedsel, maar ook drinkbaar water, zuurstof en zuivere lucht. En zorgt voor eindeloos veel verwondering en inspiratie. Biodiversiteit heeft ook een eigen, zelfstandige waarde: de intrinsieke waarde. Biodiversiteit is het beschermen waard! Om die reden werd in 1901 de KNNV opgericht. Wij richten ons sindsdien op natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming.

Om de soortenrijkdom in onze eigen omgeving te leren kennen organiseert de afdeling samen met IVN IJssel en Gouwe en de Gemeente Gouda van dinsdag 28 mei tot zondag 2 juni de Week van de Biodiversiteit. Het voorlopige programma ziet er als volgt uit.

Dinsdag 28 mei (19.00-21.00 uur)	excursie in de Goudse binnenstad verzamelen: zie website
Woensdag 29 mei (19.00-21.00 uur)	excursie in het Steinse Groen verzamelen: zie website
Donderdag 30 mei (19.00-21.00 uur)	excursie in het Goudse Hout verzamelen: wielersbaan
Vrijdag 31 mei (20.00-01.00 uur)	in infocentrum Heempad Lezing over biodiversiteit vanaf 21.00 uur nachtvlinders
Zondag 2 juni (14.00-16.00 uur)	in infocentrum Heempad speurtocht voor ouders en kinderen

Voor het definitieve programma zie de nieuwsbrief of de website

Zomerprogramma plantenwerkgroep

Ieder jaar inventariseert de werkgroep een km hok. Dit jaar wordt het km hok 109-448. Dit blok omvat het westelijk deel van het Goudse Hout vanaf de Platteweg in het noorden tot de manege in het zuiden en een gedeelte van de woonwijk Achterwillens (zie plattegrond), De inventarisaties vinden meestal plaats op woensdagochtend van 9.30 uur tot ongeveer 13.00 uur op resp. 20 maart, 17 april, 15 mei, 5 juni, 10 juli, 7 aug. en 4 september.

In de zomermaanden zullen op woensdagavond extra plantenexcursies worden georganiseerd die voor alle leden van afdeling toegankelijk zijn.

Behalve de inventarisaties zijn de volgende activiteiten georganiseerd.

3 april	bezoek aan de hortus in Delft, ev. met stadswandeling
1 mei	bezoek aan park Sonsbeek in Arnhem
29 mei	'landje van Vergeer', Reeuwijk Dorp (onder voorbehoud)
26 juni	Hoek van Holland (gebied ten noorden van metrostation strand)
24 juli	Paddenpad Krimpenerwaard
21 aug.	stadsplanten Dordrecht
18 sept.	Arboretum Trompenburg Rotterdam, vaststellen winterprogramma

Indien u mee wilt doen met de inventarisaties of een van de andere activiteiten neem dan contact op met Peter Duits of Marjan Veerman (plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl). Peter verzorgt de uitnodiging en voor de inventarisaties, Marjan verzorgt de uitnodigingen voor de excursies.

Vlinderwerkgroep KNNV Gouda e.o.

Winter- en voorjaarsvlinders

De winter en het vroege voorjaar blijven periodes die niet vaak met vlinders geassocieerd worden. Maar niets is minder waar. Wie er oog voor heeft of er gericht op naar zoek gaat, kan ook in de eerste maanden van het jaar leuke soorten tegenkomen. Als de temperaturen, zoals ook dit jaar, overdag alweer vroeg door een aangenaam zonnetje omhoog gaan, ontwaken de eerste dagvlinders uit hun winterslaap. Zo zag ik begin maart al een eerste kleine vos, al snel gevolgd door de eerste Citroenvlinders, gehakkelde aurelia's en een zonnende dagpauwoog.

Maar ook 's nachts, als de minimumtemperatuur zo rond de 10 graden ligt, komt de natuur alweer tot leven. Op dat soort nachten zet ik in januari en februari al de vlinderlamp in de tuin aan. Begin februari leverde dat de eerste macro van het jaar op, een perentak. Soms staat de lamp een nachtje voor niets aan, andere nachten vang je soorten die je eigenlijk wel verwacht zoals de nunvlinder, de tweestreepvoorjaarsuil en de variabele voorjaarsuil. Soms tref je 's ochtends een verrassing in de val. Na een koude, mistige nacht eind maart was de val leeg op één nachtvlinder na. Het bleek een Eikenvoorjaarsuil te zijn. Een zeldzame soort die meer bekend is uit de duinen en de zandgronden in het binnenland. Maar nu is deze soort ook voor het eerst in Gouda waargenomen en dat zijn toch de krenten in de pap.

Perentak

Nunvlinder

Eikenvoorjaarsuil

Naast het zetten van de vlinderlamp loont het zeker de moeite om de bomen in de Goudse parken af en toe te smeren. Zolang er nog niet veel bloemen bloeien, is het voor nachtvlinders die op zachte winteravonden ontwaken een makkelijke manier om wat eten binnen te krijgen. Behalve de jaarlijkse zwartvlekwinteruilen en tweestreepvoorjaarsuilen kwamen we ook hier een paar verrassingen tegen die ik niet zo snel in Gouda verwacht had. Zo troffen we verschillende bosbesuilen en wachtervlinders aan en in het

Groenhovenpark zat zelfs een dubbelstip voorjaarsuil van het smeer te snoepen. Als je goed oplet, kun je ook leuke bijvangst hebben wanneer je met een zaklamp de gesmeerde bomen checkt. Op deze manier kwamen we een voorjaarsboomspanner en twee vleugelloze vrouwtjes van de grote voorjaarsspanner tegen. Soorten die niet op smeer afkomen maar dus wel te vinden zijn in het licht van een zaklamp.

Nu de eerste vlinders weer rondvliegen, is het ook de tijd om naar de agenda van de nachtvlinderavonden van 2024 te kijken. Van maart t/m oktober gaan iedere derde vrijdag van de maand, bij goed weer, de lampen aan op het Heempad. De eerstvolgende keer is dat op 19 april wanneer de Algemene Ledenvergadering met de nachtvlinderavond wordt gecombineerd. Op 31 mei wordt er net als vorig jaar een nachtvlindercafé georganiseerd als onderdeel van de Biodiversiteitsweek. Verder doet de Vlinderwerkgroep ook weer mee aan de jaarlijkse Nationale NachtvlinderNacht van de Vlinderstichting. Die wordt dit jaar gehouden op zaterdag 6 juli in het Loetbos. Ook in juli, op vrijdag de 26e, gaat er samen met de IVN een nachtvlinderavond gehouden worden bij de Put van Broekhoven. Meer informatie hierover volgt nog. Tot slot is de Vlinderwerkgroep benaderd door kinderboerderij De Goudse Hofsteden om deze zomer hun 50-jarig bestaan met een nachtvlinderavond op te komen leuken.

Al met al genoeg vlinderavonden om naar uit te kijken. De Vlinderwerkgroep heeft er zin in.

Nachtvlinderen op het Heempad

Heemtuin Goudse Hout 40 jaar

De Heemtuin Goudse Hout bestaat dit jaar 40 jaar. En dat vieren we natuurlijk. Op 29 juni wordt een feestelijke open dag georganiseerd, waar iedereen welkom is.

Eind 70-er en begin 80-er jaren dachten diverse natuur- en milieugroepen in Gouda na over de oprichting van een heemtuin. Deze groepen (waaronder ook de KNNV afd. Gouda: Hanneke den Held en IVN Rijn en Gouwe) bundelden hun krachten en expertise en stelden een plan op dat de basis moest vormen voor deze heemtuin. Dankzij intensief lobbywerk werd ook de Gemeente Gouda geïnteresseerd en werd naar een geschikte locatie gezocht. Uiteindelijk werd die, mede door de bemoeienis van Joop Borgman, destijds wethouder van de Gemeente Gouda, gevonden in de nog aan te leggen Goudse Hout.

Op 7 mei 1984 werd de Stichting Heemtuin Goudse Hout opgericht, die ruim 3 ha van de Goudse Hout in beheer zou ontwikkelen en beheren in opdracht van het toenmalige Recreatieschap Reeuwijk e.o. (thans Groenalliantie Midden-Holland). In 1985 is daadwerkelijk begonnen met de inrichting van het centrumdeel van de heemtuin.

De eerste boom wordt geplant door Jos v.d. Vondervoort, die ook nu nog steeds bestuurslid is.

Een paar mensen van het eerste uur zijn nog steeds intensief betrokken bij de heemtuin. De eerste voorzitter van het bestuur van de stichting was Frank Saris (later o.a. directeur van Sovon). Frank werd na een aantal jaren opgevolgd door de ons wel bekende Goof Overbeek. Goof zag nauwgezet toe op de ecologische basis van de heemtuin. Het concept van de heemtuin was nl. “een verzameling kenmerkende landschapselementen uit het Hollandse Veenweidegebied met de daarbij behorende natuurwaarden”. Alhoewel er in de loop van de jaren her en der wijzigingen zijn aangebracht, staat dit concept nog steeds overeind.

Eind jaren 80 is ook begonnen met de inrichting van het zogeheten buitengebied (de hooilandjes, grienden en houtkade). De inrichting had nog wel wat voeten in de aarde, want de kraanmachinist was niet gewend om glooiende natuurlijke oevers te maken. Op diverse plekken moest het werk dan ook overgedaan worden.

Na de initiële inrichting kreeg de natuur zo veel mogelijk de gelegenheid om zich op eigen kracht te ontwikkelen. Op bepaalde stukken zijn zaaimengsels uit de omgeving gebruikt om het proces te versnellen.

De hooidag is een bijzonder evenement

De heemtuin wordt beheerd door een enthousiaste groep vrijwilligers. Er wordt elke zaterdagmiddag gewerkt en in de zomer ook op de woensdagavond. Daarnaast hebben we een paar bijzondere werkdagen, zoals de hoidag op de eerste zaterdag van september en de natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november. Behalve hard werken is ook de gezelligheid belangrijk. We drinken dus altijd gezamenlijk koffie en thee en ook hoogtijdagen als het bezoek van Sinterklaas en de nieuwjaarsborrel worden niet vergeten.

Een kleuterklas wordt op de Heemtuin ontvangen om het kabouterpad te lopen

In de loop van de jaren werden ook de educatieve activiteiten steeds belangrijker. Zo organiseren we nu excursies voor kinderen en volwassenen en bieden we activiteiten (kabouterpad en nestkasten timmeren) aan als binnen of buiten schoolse activiteit.

Het gebied dat de heemtuin omvat is ook regelmatig bestemming voor de KNNV, afd. Gouda. Zo worden er regelmatig waterbeestjesonderzoeken uitgevoerd en ook libellen en vlinders gemonitord. Ook de vegetatie is regelmatig onderwerp van onderzoek.

Belangrijk is voor ons dat wij een bijdrage leveren aan de bewustwording van de schoonheid, maar ook kwetsbaarheid van de natuur in onze omgeving. De heemtuin is daarom openbaar toegankelijk, maar wel met het dringende verzoek om de natuur te ontzien. We hopen dit nog heel lang aan te kunnen bieden.

Sjaak Witteveen

Natuuracademie Reeuwijkse Plassen

De Natuuracademie organiseerde eind februari/begin maart de minicursus Watervogels. Op de theorieavond van woensdag 28 februari werd onder de leiding van de twee gastsprekers Gert-Jan Pieterse en Stef Strik van de Vogelwerkgroep IVN Alphen aan den Rijn ingegaan op de vogels die zich ophouden in het Reeuwijkse Plassengebied. Speciale aandacht werd gegeven in hoeverre de klimaatsverandering van invloed is op de aanwezigheid of juist afwezigheid van bepaalde vogelsoorten. Gert-Jan en Stef vertelden afwisselend over de volgende onderwerpen:

Wat zijn watervogels? Welke verschillende vormen watervogels zijn in ons gebied aanwezig? Wat is het verschil tussen klimaat en weer met leuke feitjes hierover? In hoeverre is het klimaat en weer van invloed op de aanwezigheid van de watervogels. Sommige soorten breiden het gebied uit naar onze streken vanuit het Europese zuiden. Sommige soorten in de winter trekken na onze winter niet meer terug naar het hoge noorden of trekken na de zomer niet meer naar het zuiden, maar blijven hier.

Sommige soorten nemen niet meer de moeite om in onze winter af te reizen vanuit het hoge noorden naar onze streken. Na de pauze werd uitgebreid stilgestaan bij de vele vogelsoorten van de Reeuwijkse Plassengebied.

Op de zaterdagochtend excursie gingen we op bezoek bij de vogels die zich ophouden in het Reeuwijkse Hout en de aanpalende polder Abessinië en deel van de Surfplas. Op deze korte rondje telden we in totaal 42 vogelsoorten. Gert-Jan en Stef konden hun enthousiasme en kennis goed overbrengen op de 30 deelnemers van de minicursus. We hopen dan ook dat het besef van het veranderende klimaat duidelijk te zien is aan de aantallen en soorten vogels in het Reeuwijkse Plassengebied.

Team Natuuracademie Reeuwijkse Plassen

Post uit Suriname (7)

De neotropen (de tropische delen van Zuid-, Midden- en Noord-Amerika en het Caribisch gebied) herbergen een enorme en enorm diverse biodiversiteit. Dat geldt ook voor Suriname, waar ik al jaren woon en werk. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Afrika hebben we hier echter nauwelijks megafauna en het grootste deel van het land is dicht bebost. Op een paar uitzonderingen na zijn de dieren hier dus klein en meestal goed verstoppt. Met lokmiddelen en ervaring is het echter mogelijk om toch veel soorten te zien. Ik wil jullie dit keer graag wat voorbeelden tonen van de 15.000 – 50.000 nachtvlindersoorten die hier voorkomen.

Emurena cf. lurida (Erebidae: Arctiinae) behoort tot de wellicht honderden soorten beervlinders die hier rondvliegen. Hun kleuren zijn aposematisch, wat wil zeggen dat ze dienen om potentiële predatoren af te schrikken: "Pas op, ik smaak vies!".

Dichogama prognealis (Crambidae: Glaphyriinae) is een opvallend gekleurde grasmot die, op basis van mijn waarnemingen, vooral voorkomt op bauxietplateaus zoals de Brownsberg en het Lelygebergte.

Thioscelis sp. (Depressariidae: Stenomatinae). Soorten in dit geslacht van platlijfjes kenmerken zich vooral door hun extreem lange achterpoten maar zijn zeldzaam. Het exemplaar op de foto is de enige die ik ooit gezien heb.

Hyperchiria aniris (Saturniidae: Hemileucinae) is één van de meer dan 100 soorten nachtpauwogen die in Suriname leven. Nachtpauwogen hebben als

volwassen dier geen functionele monddelen en teren op de reserves die ze als rups hebben opgebouwd. Ze hebben daardoor slechts ongeveer een week om een partner te vinden, te paren en eieren af te zetten.

Dichorda sp. (Geometridae: Geometrinae) is een opvallend getekende spanvlinder. Soorten in de onderfamilie Geometrinae onderscheiden zich doordat ze vrijwel altijd tenminste gedeeltelijk groengekleurd zijn, terwijl soorten in de andere onderfamilies slechts zelden groen in de vleugels hebben.

Draconia stenoptila (Thyrididae: Siculodinae) is een venstervlekje. Deze vlinders zijn door hun camouflage nauwelijks te zien tussen dode plantenbladeren.

Afscheid André van Kleinwee

Op donderdag 18 april was in het infocentrum Heempad de afscheidsreceptie van André van Kleinwee. André gaat per 1 mei met pensioen als ecooloog bij de Gemeente Gouda. Eind jaren zeventig werd door de afdeling plantsoenen in Gouda besloten over te gaan tot ecologisch groenbeheer i.p.v. spuiten met bestrijdingsmiddelen. Daarvoor werd de 21-jarige André van Kleinwee aangetrokken als medewerker natuurlijk groenbeheer. André was nauw betrokken bij de aanleg van het Heempad. In 1993 ontving de Gemeente Gouda de Gemeentelijke natuurprijs. Dat geld werd besteed aan de bouw van het infocentrum. André heeft dat met o.a. opgezette vogels natuurvriendelijk ingericht.

Ter gelegenheid van het 35 jarig bestaan van het Heempad verscheen van de hand van André van Kleinwee en Bonnie van Doorn een boekje getiteld: Natuur dicht bij huis, ecologisch groen in Gouda. Hierin wordt de geschiedenis van de aanleg van het Heempad en alle andere groengebieden in Gouda beschreven. Van zijn hand zijn ook de boekjes uit de serie Groenwandelingen in Gouda. Hierin worden de vele mooie groenplekjes en hun flora en fauna in Gouda beschreven. Een gedeelte van de boekjes zijn nog beschikbaar in het infocentrum.

In het verleden verzorgde André eens per maand excursies voor het Goudse publiek. Door tijdsgebrek moest hij deze taak overdragen aan de KNNV en IVN. In 2018 vond in het infocentrum officieel de overdracht plaats van de

toegangspasjes van het infocentrum aan de voorzitters van KNNV en IVN. Vanaf dat moment moeten de beide natuurverenigingen de publieksactiviteiten verzorgen. In ruil daarvoor mogen zij gebruik maken van het infocentrum voor lezingen, cursussen en vergaderingen.

Wij wensen André nog een plezierige tijd zonder Goudse werkverplichtingen.

Programma werkgroep zoetwaterbiologie

Ook in 2024 gaat de werkgroep weer zoetwaterbeestjes inventariseren. De inventarisaties vinden plaats op zondagmorgen.

Het programma voor 2024 ziet er als volgt uit:

21 april Heemtuin Goudse Hout parkeerplaats wielerbaan

5 mei Krabbescheersloot parkeerplaats wielerbaan

23 juni Heempad parkeerplaats thv Ridder van Catsweg 263

1 sept. Reeuwijkse Hout parkeerplaats Restaurant Paviljoen
Reeuwijkse Hout

We beginnen om 10.00 uur en stoppen tussen 12.00 en 13.00 uur. Als je een keer mee wilt doen, neem dan contact op met Annemarie van Putten (amvanputten@hetnet.nl).

Waterpieptor (*Hygrobia hermanni*)

De Waterpieptor, ook Modderkever of Slijkwemmer genoemd, komt behalve in Europa ook voor in Marokko, Algerije, Tunesië, Israël en Turkije. Dit waterkevertje (lengte 8-11 mm) behoort tot de familie Hygrobiidae (syn.: Paelobiidae) oftewel Pieptorren, die slechts uit het genus *Hygrobia* bestaat. Dit geslacht telt tegenwoordig 6 soorten, behalve *Hygrobia hermanni* 1 soort in China en 4 soorten in Australië.

Deze prachtige foto van een volwassen waterpieptor is in 2008 gemaakt door Udo Schmidt (commons.wikimedia.org).

In ons land heeft dit waterkevertje zijn areaal sinds het midden van de vorige eeuw sterk uitgebreid. Het komt voor in meerdere habitats, o.m. sloten en kanalen, maar niet in brak water. Modderkevers houden zich meestentijds op in een laag(je) slib op de bodem, waar ze jacht maken op zoetwaterborstelwormen en larven van vedermuggen.

De eitjes worden in het voorjaar in een geleijachtige stof snoersgewijs op ondergedoken waterplanten afgezet. Hoe lang het duurt voordat deze uitkomen, hangt af van de temperatuur van het water. Er zijn 3 larvale stadia. De larven voeden zich vooral met zoetwaterborstelwormen.

Op 23 juli 2023 werden door de werkgroep Zoetwaterbiologie in een sloot in de Heemtuin (Goudse Hout) 9 waterpieptorlarven gevangen. De verpoping vindt plaats op vochtige plekken op het land. De imagines verschijnen in de zomer. De volwassen kevertjes overwinteren in de modder.

De foto van deze larve is door Dirk-Jan Saaltink gemaakt.

Dit waterkevertje is afhankelijk van atmosferische lucht. Deze wordt aan het wateroppervlak getankt. Er verschijnt dan een luchtbel aan het achterlijf. Via deze luchtbel kan in het water aanwezige zuurstof worden opgenomen, zodat deze kevertjes lang onder water kunnen blijven.

Waterpieptorren kunnen een knerpend geluid voortbrengen door twee lichaamsdelen, namelijk achterlijfssegmenten en de onderzijde van de dekleugels, over elkaar te wrijven, wat stridulatie wordt genoemd. Ooit werden vanwege het geluid waterpieptorren in Engeland als speelgoed verkocht, bijvoorbeeld op de markt van Covent Garden.

Aart Pijl

Ontwikkelingen in de polders Broekvelden, Vettenbroek en Stein-Noord

Deze polders blijven de gemoederen van de overheid (LNV en Provincie), HH Rijnland, Staatsbosbeheer en de KNNV bezighouden. Polder Stein-Noord staat daarbij centraal, een grote polder met belangrijke natuurkwaliteiten. Juridisch speelt de status als Habitatrictlijn-gebied (HR), praktisch de vraag hoe het er gaat en wat er kan/moet gebeuren om de natuurkwaliteit te herstellen.

Over de HR-status hebben we een mailwisseling met het ministerie (LNV). Ons hoofddoel: druk blijven zetten vanuit de regio, laten horen dat wij ontevreden zijn dat LNV het HR-besluit niet neemt. Onze boodschap is binnengekomen. We hebben een vruchtbaar contact met het management van de LNV-natuurpoot, waarbij onze opvattingen bevestigd zijn. De polders hebben inderdaad juridisch al de status van aangewezen HR-gebied! Het is

feitelijk door de Europese Commissie aangewezen als HR-gebied, met alle daarbij behorende rechtsgevolgen. Desondanks (en terwijl stikstofproblemen hier niet te verwachten zijn) heeft de minister het gebied nog steeds niet als HR-gebied aangewezen 'naar Nederlands recht'. Daarmee zouden (eindelijk) de HR-doelen worden geoperationaliseerd, stelt de Provincie het beheerplan op en ontstaat er een krachtige impuls tot actie door betrokken partijen. De minister lijkt het HR-besluit niet te nemen uit angst voor wat melden van de HR-aanwijzing bij de Tweede Kamer losmaakt, ook al is de juridische status allang een feit (en zou de demissionaire status van de minister geen rol mogen spelen).

Stand van zaken in het gebied

Met het landdeel gaat het langzaam beter. Het aangepaste peilbeheer (wat lager winterpeil, hoog voorjaarspeil, gematigd hoog zomerpeil, flexibel reageren op droogte en regenval) lijkt, samen met verbeterd SBB-beheer, redelijk goed uit te pakken. De weidevogelstand verbetert langzaam (al is niet zeker of dit ook geldt voor het broedsucces). De wilde Kievitsbloem in polder Stein lijkt stabiel, met uitzicht op verbetering. In Lang Roggebroek is dit voorjaar één exemplaar van de vroeger zo grote populatie daar gevonden. Er wordt van alles aan gedaan om ook daar tot herstel te komen.

Oevervegetaties lijken vooruit te gaan en de recent forse oeverafslag lijkt te verminderen. Belangrijk winstpunt is dat er inmiddels grondwatermetingen plaatsvinden. Dat geeft belangrijk inzicht in het grondwaterpeil van het landdeel.

Kievitsbloem (foto Huig Bouter)

Met de aquatische flora en fauna gaat het ronduit slecht. Jaarlijkse *quickscans* van de KNNV tonen dat waterplanten praktisch verdwenen zijn en dat de sloten vrijwel geen dierlijk waterleven bevatten (micro noch macro). Uiteraard is het belangrijk de oorzaken beter te weten om te weten welke maatregelen effectief zijn. Maar het vaststellen van de oorzaken blijkt nog steeds lastig, ook na alle onderzoek. Peilbeheer? Wij denken dat dat nu best goed is. Amerikaans rivierkreeften? Die spelen waarschijnlijk een belangrijke rol! De kwaliteit van het inlaatwater? Mogelijk inderdaad een belangrijke factor. Ons pleidooi voor de inlaat terug van de Wiericke naar de Reeuwijkse Plassen staat weer hoog op onze agenda en dat lijkt bespreekbaar. Ongetwijfeld is er een combinatie van oorzaken. Of de *smoking gun* is/wordt gevonden? Daarover verschillen de meningen. Dat maakt het voor Rijnland intern/bestuurlijk lastig om grote herstelinvesteringen te rechtvaardigen.

Ondanks de onzekerheden worden er herstelmaatregelen voorbereid en op korte termijn uitgevoerd. Rijnland werkt aan ongeveer tien kilometer natuurvriendelijke oevers. Staatsbosbeheer heeft een project met onderwaterdrainage en betere begreppeling (om het water gemakkelijker het gebied in te krijgen). De Provincie steunt beide en bij succes kan er worden opgeschaald. De kreeften krijgen veel aandacht van Rijnland. Maar een goed onderbouwde opvatting over maatregelen is er nog niet.

Onlangs was er een werkbezoek met Provincie, Rijnland en Staatsbosbeheer. Alle partijen willen hetzelfde: herstel van de natuurkwaliteit, zowel van water als land. Er is behoorlijk wat geld voor beschikbaar bij Rijnland en de Provincie. De grote vraag is waaraan dat het best besteed kan worden.

Werkgroep Natuurbescherming (Ton Bos, Piet van Ipenburg)

Publieksactiviteiten

Dinsdag 28 mei t/m 2 juni week van de biodiversiteit
(programma zie pg. 4)

Zondag 9 juni

Slotjesdag (14.00-16.00 uur)

Locatie: Goudse Hout

Startpunt: parkeerplaats wielerbaan

Organisatie: IVN

Zondag 7 juli

Natuur op het Heempad (14.00-16.00 uur)

Thema: zomeractiviteiten

Locatie: infocentrum

Organisatie: KNNV Frans Kingma

Zondag 21 juli

Excursie dagvlinders en libellen (14.00-15.30)

Locatie: Goudse Hout

Startpunt: parkeerplaats wielerbaan

Organisatie: KNNV

publieksactiviteit 'Natuur in de lente' (foto Frans Kingma)

Fotoverantwoording

Titelpagina Waterspreeuw (foto Cor Martijn)

Pg. 6 nachtvinders (foto Marcel Mikkers)

Pg.12 en 13 post uit Suriname (foto's Auke Hielkema)

Activiteitenprogramma

Voor de excursies die we per auto maken wordt van de meerijders een liftergeld gevraagd van 10 eurocent/km te verrekenen met de bestuurder. Voor excursies is het raadzaam om zich tevoren bij de contactpersoon aan te melden i.v.m. beschikbaarheid van auto's of annulering i.v.m. slechte weersomstandigheden via natuuractiviteiten@gouda.knnv.nl De KNNV is niet aansprakelijk voor ongevallen en beschadiging of verlies van eigendommen.

Zaterdag 11 mei **Vogelexcursie naar de Nieuwe Driemanspolder**

Deze polder nabij Zoetermeer ligt in een verstedelijkt gebied waar landbouwgrond is omgezet voor waterberging, natuurgebied en recreatiegebied. Zolang het gebied ecologisch gezien zich nog in de pioniersfase bevindt, kunnen allerlei vogelsoorten hier opduiken, zoals steltlopers volledig in zomerkleed, die op weg zijn naar het Hoge Noorden, vogels van het oude polderland zoals veldleeuweriken en patrijzen, allerlei piepers en verschillende ondersoorten van de gele kwikstaart.

Vertrek: 9:00 uur tegenover NS station Gouda (Bloemendaal zijde) en

Cinema: Burg. Jamessingel. Excursieleider: Kees Hendriks

Aanmelden via: cahendriks@hetnet.nl.

Woensdag 12 juni **Plantenexcursie in Goudse Hout**

De plantenwerkgroep organiseert deze zomer avondexcursies voor alle leden van de KNNV. We gaan dan gedurende ongeveer twee uren bekijken welke planten we kunnen vinden en benoemen. Iedereen is van harte welkom.

19.00 tot 21.00 uur: start parkeerterrein bij de wielclub.

Aanmelden: plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl

Excursieleider: Peter Duits

zondag 30 juni **Excursie naar de Kampina**

Deze inmiddels traditionele excursie naar het hart van Brabant is net als vorig jaar vervroegd in verband met de vliegtijd van sommige zeldzame vlinders.

Verder zijn libellen en andere insecten te bewonderen en maken we kans op vogels zoals wespendif, boomvalk, raaf en wielewaal.

Startpunt van de wandeling (4 kilometer) is de parking Logtse Baan nabij de Beverdonksedijk te Oirschot, later in de middag sluiten we de excursie af op het terrasje "De Rode Haktol"

Vertrek 9.00 uur Burgemeester Jamessingel (tegenover Cinema Gouda bij het NS station). Excursieleider Kees Hendriks
Aanmelden: cahendriks@hetnet.nl

Zaterdag 13 Juli

Excursie naar de Hoge Veluwe:

Net als vorig jaar doen we de Hoge Veluwe aan met als doel Deelense Veld, een moerassig stuk hei met vennen waar erg leuke libellen en vlinders voorkomen en we kans maken op spectaculaire roofvogels, zoals wespandief en slangenarend. We maken een fietstocht van circa 10 km en een wandeling van 4 km. We stoppen 2 keer voor horeca. We starten bij de ingang Otterloo, Houtkampweg 9. De toegang tot het park bedraagt 14 euro, inbegrepen het gebruik van witte fietsen, die echter geen versnellingen hebben.

Vertrek 8.00 uur Burgemeester Jamessingel (tegenover Cinema Gouda bij het NS station) Excursieleider Kees Hendriks
Aanmelden: cahendriks@hetnet.nl

Woensdag 17 juli

Plantenexcursie in Van Bergen IJzendoornpark

De plantenwerkgroep organiseert deze zomer avondexcursies voor alle leden van de KNNV. We gaan dan gedurende ongeveer twee uren bekijken welke planten we kunnen vinden en benoemen.

19.00 tot 21.00 uur: start voor het station aan de stadskant, Stationsplein
Aanmelden: plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl.

Excursieleider: Peter Duits

Zaterdag 27 Juli

Excursie naar de Moerputten bij Den Bosch

Dit zeer merkwaardige en indrukwekkende moerasbos, welk door een voormalige spoorlijn met een forse spoorbrug (nu wandelpad) over een veenplas wordt verdeeld, is omringd door weelderige hooilanden waar met succes het pimperlblauwtje is herintroduceerd door de vlinderstichting. We starten vanaf de parkeerplaats aan de Deuterse straat tegenover de Honderdmorgensedijk in Den Bosch.

Vertrek 9.00 uur Burgemeester Jamessingel (tegenover Cinema Gouda bij het NS Station) Excursieleider Kees Hendriks
Aanmelden: cahendriks@hetnet.nl

Woensdag 14 augustus

Plantenexcursie in Goudse Hout

De plantenwerkgroep organiseert deze zomer avondexcursies voor alle leden van de KNNV. We gaan dan gedurende ongeveer twee uren bekijken welke planten we kunnen vinden en benoemen.

19.00 tot 21.00 uur Goudse Hout start parkeerterrein bij de Achterwillenseweg

Aanmelden: plantenwerkgroep@gouda.knnv.nl.

Excursieleider: Peter Duits

Zaterdag 24 augustus

Excursie naar de Tichelgaten Buren bij Geldermalsen

Door gegraven zijn hier klei, zand en water welk typisch zijn voor het rivierengebied in een dambordpatroon kort op elkaar gerangschikt waardoor veel insecten (waaronder opvallend veel bruine glazenmakers!) fraaie vegetaties en bijzondere paddenstoelen hier te bewonderen zijn terwijl we kans maken op overvliegende raven en wespdierven. Begin van de wandeling op parking aan de Hennisdijk tegenover de Katholieke begraafplaats te Buren.

Vertrek 9.00 uur vanaf Burgemeester Jamessingel (tegenover Cinema Gouda bij het NS Station). Excursieleider: Kees Hendriks

Aanmelden: cahendriks@hetnet.nl

De Natuurvriend is het orgaan van de afdeling Gouda en omstreken van de KNNV, Vereniging voor Veldbiologie. Het verschijnt drie maal per jaar.

**Afzender/ledenadministratie
Lage Gouwe 112
2801 LK Gouda**